

Satanistické prvky u metalové skupiny Ghost

Satanic Aspects of the Metal Band Ghost

Daniela Vašková, FF MU, Ústav religionistiky
e-mail: 438636@mail.muni.cz

Abstract

This text is a case study focused on the Swedish metal band Ghost, which excites controversies even today, especially in the USA, although it could seem that this kind of concern is rather part of a previous century. Actually, there is no wonder. The lead singer's character represents the anti-pope who is accompanied by Nameless Ghouls and sings for Satan's glory. A lot of rumours and legends circulate about the band, partly spread by fans, partly by the band itself. There is also a whole mythology created by the band which they present during their shows, interviews, and via their official websites or social media. Currently, they have been having great success and one of the most interesting things about them is what a huge and independent fan base the band has formed. In this study I will focus in detail on the way the band uses Satanism on the outside – in their work and image, and at the same time how the band perceives it on the inside – their own perspective and its possible spiritual layer.

Keywords

metal music, Satanism, spirituality, critic, romantic Satan, popular culture

Klíčová slova

metalová hudba, satanismus, spiritualita, kritika, romantický Satan, populární kultura

Úvod¹

Metalová hudba a s ní spojená subkultura byla již od svého počátku založena na kontroverzích (Hjelm, Kahn-Harris & LeVine, 2011). Ty byly a jsou spojeny i s různými náboženskými tématy, kterým se metal věnuje. Metal byl pak mnohdy vnímán jako „d'ábelská“ hudba, protože některé skupiny do své tvorby provokativně zahrnovaly Satana, démony, temné síly apod. (viz Moberg, 2009: 110; Vrzal, 2015: 7–8).

¹ Jde o přepracovaný příspěvek z konference *Religiózní aspekty v metalové hudbě a subkultuře*, která proběhla v Brně na Ústavu religionistiky FF MU 14. června 2017. V populární formě text vyšel v *Rockovém magazínu Spark* 11/2017 pod názvem „Ghost: Klíč k modernímu satanskému metalu“.

Někteří z členů skupin či jejich fanoušci pak mají otevřeně satanské, pohanské a další přiznané smýšlení. Navíc se zde můžeme často setkat přímo s kritikou organizovaného náboženství, zejména křesťanských církví.

Đábel provází heavy metal snad od samého začátku. Objevil se už u hard rocku, ze kterého se metal vyvinul. Díky Rolling Stones a jejich písni *Sympathy for the Devil* známe Đábla – gentlemana, co hýbe dějinami. Následující skupiny jako Black Sabbath se pak spíše inspirovaly více hororovou atmosférou a populárními démonologickými představami. V 80. a 90. letech, zejména v black metalu, Satan ještě více potemněl a získal poněkud agresivnější výraz. I když se dnes v metalu setkáme s velmi širokým množstvím témat, lze říci, že různé prvky západní démonologie a někdy i přímo satanistický diskurz stále tvoří jednu ze zásadních inspirací metalu (Vrzal, 2015: 7–8). V této práci mě ovšem bude zajímat hudební skupina, která představuje v rámci tradičně pojímaného satanského diskurzu v metalu poměrně specifický případ. Její satanský diskurz budu v této práci blíže zkoumat. Zároveň se budu snažit rozkrýt význam tohoto diskurzu pro skupinu samotnou, což se pokusím vztáhnout k používání satanistických témat a transgresivních prvků v metalu a populární kultuře obecně.

Obr. 1. Skupina Ghost v roce 2015.

Metalová skupina Ghost se zformovala v roce 2008 ve švédském městě Linköping. Když jsem se poprvé se skupinou setkala, tak soudě čistě podle vzhledu jsem se zprvu domnívala, že půjde hudebně i textově o rekněme „tradičnější“ black metal. Nicméně není tomu tak. Žánr jejich hudby by se dal určit jako heavy metal kombinovaný s doom metalem a psychedelickými prvky. Co ovšem stále zůstává je punc retra.

První myšlenka, která vedla ke zrodu Ghost, přišla už v roce 2006, kdy jeden z členů kapely, v níž zakládající členové před vznikem Ghost hráli, zahrál na kytaru podle jeho slov „probably the most heavy metal riff that has ever existed“ (Kaye, 2013). S myšlenkou extrémně tvrdého riffu a popové chytlavé melodie vznikla píseň *Stand by Him*, oficiálně první skladba Ghost. To ostatní na sebe nenechalo dlouho čekat. Vzhledem k tomu, že kapela vyrostla na rocku 60. a 70. let, členové jsou fanoušci Kiss, Alice Cooper, ale také klasických hororů, byla idea kapely na světě. A čím víc se nořili do nápadů, tím více si uvědomovali, že to nebude jen čistě hororová show pro zábavu. Od roku 2010, kdy vydali své první album, zažívají Ghost stále větší úspěch. V roce 2016 dokonce obdrželi Grammy za nejlepší metalový výkon.

Sofistikovaná image kapely je stěžejní a tvoří spolu s hudbou druhou nedocenitelnou polovinu celkového obrazu kapely. Díky své vnější stylizaci jsou velmi snadno rozpoznatelní. Jejich anonymita jim donedávna přidávala na tajemnosti a přitažlivosti. A i když došlo v minulém roce k odhalení identit ve skupině, nedá se říct, že by tím Ghost nějak výrazně utrpěli. Pět členů kapely známých jako *Nameless Ghouls* nosí identické kostýmy s maskami zakrývající vše kromě očí a rukou. Šestý a vůbec nejzajímavější člen Papa Emeritus se svým temným ornátem, mitrou a černobilou maskou lebký představuje antipapeže, který líbivými vokály, příležitostným zamáváním kadidlem a občasnými latinskými texty korunuje celý tento vskutku „dábelský spektakl“. V rámci tohoto textu bych se tak na skupinu Ghost podívala blíže, přičemž bych se výrazněji zaměřila na to, jakým způsobem pracují na úrovni image, textů, ale i v rozhovorech se satanistickým diskurzem.

Abychom ovšem dokázali pochopit „vnitřní“ (myšlenky či vlastní spiritualita stojící za tvorbou) i „vnější“ satanistickou prezentaci kapely (její projev v textech, ve vizuální stránce na úrovni image, koncertních vystoupení, videoklipů atd.), je třeba se nejprve blíže seznámit s počátky a následným vývojem pojmání Satana a západní démonologie v metalové hudbě a populární kultuře.

Od romantického Satana k tomu „zlému“

Když začal rock a metal postupně ovládat hudební scénu, používali takoví velikáni jako Black Sabbath nebo Alice Cooper okultní témata a obrazy násilí jako formu rebelie vůči stávající společnosti (Hjelm, Kahn-Harris & LeVine, 2011: 10). Ovšem uvnitř této nově vznikající subkultury se začaly pomalu ale jistě objevovat mnohem sofistikovanější tendence.

Šedesátá a sedmdesátá léta byla pro Satana velmi otevřeným a plodným obdobím (Walser, 1993: 161). Vznikaly filmy jako *Rosemary's Baby* (1968), *The Exorcist* (1973) nebo *The Omen* (1976). Lidé se chtěli bát a tajemno je přitahovalo (Muchembled, 2007: 286–287). Avšak vedle tradičních představ Antikrista² a posedlosti vznikala i díla, která představovala Satana velmi odlišně. Ovšem na pozadí vznikající okultury³ a hlubšího zájmu o alternativní spirituální proudy se znovuobjevuje Satan – padlý anděl, rebel, který se vzepřel opresivním pravidlům.

² Zjednodušeně: biblický Satan je Dábel, personifikace zla a všeho hříchu.

³ Zatímco se moderní západní společnost zdánlivě sekularizuje a opouští velká institucionalizovaná náboženství, zvyšuje se obecně fascinace alternativními spirituálními proudy, paranormálním,

Postava romantického Satana se objevuje už v díle Johna Milтона *Paradise Lost*. Na začátku zde vidíme Satana potrestaného, jak je přikován k hořícímu jezeru v Pekle za své činy. Po celou dobu vystupuje jako padlý anděl, rebel, který chtěl svrhnout a autoritářského Boha. Satan je výmluvný, nebezpečně svůdný a přitažlivý. Zároveň je ale schopen cítit bolest a beznaděj. Sympatie k němu se přímo nabízejí. Na rozdíl od jednostranně zle zaměřeného biblického Satana, Miltonův Satan představuje kus vzdoru v každém z nás. Dokonce je schopen prolít slzy. Nakonec ovšem Satan zůstává stále pokušelem. (viz Milton, z vydání *Paradise Lost*, 2012; ROMANTIC COMMENTS ON MILTON'S SATAN, n.d.)

Pojetí Satana u Johna Milтона uchvátilo nejednoho pozdějšího umělce či spisovatele (viz Russel, 1990: 177–186). Zmíním například básníka Williama Blakea, George Gordona Byrona nebo romantika Percyho Bysshe Shelleyho, který se o Miltonově Satanovi vyjádřil takto:

Nothing can exceed the energy and magnificence of the character of Satan as expressed in "Paradise Lost." It is a mistake to suppose that he could ever have been intended for the popular personification of evil. (cit. podle Russel, 1990: 187).

Ačkoliv se romantický Satan držel v kultuře pevně i později, převážně ve 20. století zažil poměrně bouřlivé období. Na začátku jeho druhé poloviny použil Anton LaVey rebelství a vzepření se romantického Satana a abstraktnil je do své satanistické filozofie nově vznikající Církve Satanovy. V lavezovském racionalistickém satanismu⁴ začal Satan zosobňovat princip „proti stádu“, tedy spíše myšlenky, nežli skutečnou postavu. Romantický Satan se tehdy také začíná objevovat v hudbě. Píseň *Sympathy for the Devil* od britské kapely Rolling Stones (The Rolling Stones Lyrics: „Sympathy for the Devil“, n.d.) nám představuje Dávla jako „man of wealth and taste“ (Partridge, 2015: 516–517). Romantický Satan tedy stále okouzloval společnost, ovšem v metalové hudbě se na výsluní začíná dostávat ten Satan, který má v populární kultuře mnohem viditelnější místo (zejména v hororovém žánru) a pokládá základy reakčnímu paradigmaticky konformnímu satanismu. Ten je založený na křesťanském pojetí Dávla, s čímž se bylo možné setkat už u první vlny black metalu v 80. letech u skupin jako Venom či Bathory, na něž pak navazovaly i další skupiny v rámci období vzestupu severského black metalu 90. a následujících let.

Mezi prvními umělci na poli rocku a metalu, kteří ve své tvorbě používali okultní, hororové i přímo satanistické prvky, byla americká skupina Coven

transendentálnem a okultsimem. Z této fascinace se následně utváří jakási forma vnitřní spirituality. Okultura je tedy v podstatě nábožensko-kulturním rezervoárem těchto myšlenek. Viz Partridge (2015: 509–510; nebo již dříve Partridge, 2005, kde také přímo popisuje tzv. temnou okulturu, která explicitně používá koncepty západní demonologie, z nichž metal do velké míry také čerpá; viz rovněž Vrzal, 2015: 9–13).

⁴ Dyrendal (2009: 31) rozlišuje satanismus na tři více či méně prolínající se kategorie. První z nich je lavezovský, racionalistický satanismus, založený na individualismu a materialismu, kde je Satan chápán jako symbol. Někdy je také označován za „ateistický“. Dále pak esoterický satanismus vyznačující se spíše teistickými tendencemi. Čerpá ze západní okultní tradice a z dalších náboženských a ezoterních tradic. Posledním z nich je reakční paradigmaticky konformní satanismus, který do určité míry přebírá křesťanské paradigma, ale zároveň obsahuje rebelsky invertovními znaky.

(Partridge 2005: 251, 253). Skupina Coven například nahrála v rámci třináctiminutové skladby i černou mši se satanistickými modlitbami. Další skupiny (Black Sabbath, Alice Cooper, Iron Maiden) pak rovněž používaly přitažlivost a transgresi těchto témat, ať už v textech, v image a při vystoupení, převážně ve snaze vytvořit hororovou atmosféru, ale i šokovat, zaujmout (viz Vrzal, 2015: 13–16). Není se čemu divit, že zrovna v této době nastal takový boom kontroverzních témat. Konzervativní křesťanské kruhy měly v USA značný vliv a vnímaly metal jako ohrožení, zatímco metaloví umělci se snažili za pomoci okultních prvků o rebelii vůči této společnosti.⁵

O nově vzniklý heavy metal a v něm obsažené hororové a okultní prvky měli zájem převážně mladí lidé. Heavymetalová hudba slavila obrovský úspěch, zároveň však ve většinové křesťanské společnosti vyvolávala vlny pobouření. Vzhledem k tomu, že společnost byla již od konce 60. let ovlivněná satanismem populární kultury (hororové filmy jako např. *The Exorcist*, *Rosemary's Baby* apod.), tradiční rodičovská generace zakládala své představy právě na ní. Spolu s populární metalovou hudbou a image, kterou hudebníci používali, byl už jen malý skok k větším nepokojům. Ty odstartovaly v 80. letech, kdy se v USA a následně v UK přehnal vlna zpráv o satanských únosech dětí a jejich zneužívání (viz např. Victor, 1990). Naprostá většina případů nebyla pravdivá nebo se jejich pravdivost či nepravdivost nikdy nedokázala. Ukázalo se, že mnoho takzvaně „unesených“ dětí bylo nabádáno sugestivními otázkami ke správným odpovědím rodinou. Drtivá většina případů se odehrála v protestantských konzervativních fundamentalistických rodinách a zároveň největší podíl na šíření satanské paniky a typických stereotypních zpráv o satanských kultech měly většinou právě křesťanské autority (Victor, 1990: 72, 75).

Vzniklá hysterie ovšem nabyla masových rozměrů. Ze šíření satanismu a špatného vlivu na mládež byl obviňován kde kdo. Zmíním například populární role-playingovou hru *Dungeons & Dragons* nebo kapely jako Twisted Sisters, blackmetalové Venom a již uvedené Iron Maiden. Satanistické konspirační teorie se šířily Spojenými státy. Vznikaly náboženské filipiky proti metalové hudbě, zprávy v televizi a dokonce spolky jako Parents Music Resource Center. A právě tento spolek nechal vytvořit seznam s názvem „Odporných 15“, který obsahoval převážně písně rockových kapel. Tento seznam měl sloužit jako šablona k navrženému označování „nebezpečných“ alb varováními ohledně obsahu. Tak stanul před soudem např. Dee Snider z Twisted Sisters, aby obhájil svou hudbu, neboť skladba *We're Not Gonna Take It* byla na zmíněném seznamu kvůli svému revoltujícímu textu a explicitnímu násilí v klipu. Dále se na seznam dostali Black Sabbath s písní *Trashed* (drogy, alkohol), Judas Priest s *Eat Me Alive* (sex) nebo Venom se skladbou *Possessed* (okultní téma). Pro tehdejší často silně věřící rodiče to vše bylo samozřejmě nepřijatelné.

Vznikaly průvodce pro rodiče s návodem, jak u svého dítěte rozpoznat vlivy satanismu (jak s ním následně nakládat a okamžitě vyhledat kněze), a dokumenty pro policii a další autority o tom, jak se potýkat s démonickou aktivitou a satanskými kulty (například dokument *The Law Enforcement Guide to Satanic Cults*). Je

⁵ Je možné také zmínit, že svého času byli i Beatles považováni za ďábelskou hudbu, vzhledem ke své v té době novátorské hudbě a úspěchu u mladých lidí.

nutné podotknout, že tato hysterie, spolu s „pranýřovanými“ kapelami a aureolou vyčleněnosti, podnítila v mnohých mladých lidech zájem o okultní a satanistická témata a touhu po rebelství. Mladí lidé tak přejímali obraz satanismu, založeného na populární kultuře a panice, kterou tyto „hony na čarodějnice“ způsobovaly. A ačkoliv byla tato hysterie přehnaná a často založená na nejistých zdrojích, zasadila do společnosti o satanismu dodnes populární představu, která se ještě více utvrdila a rozvinula během tzv. druhé vlny black metalu.

Na začátku 90. let se do čela black metalu postavilo Norsko (Dyrendal, 2009: 25–39). Množství kapel začalo hrát nový styl black metalu, který rozvinuly z metalu 80. let. Dodaly mu ovšem také mnohem temnější pozadí, než dosud black metal měl. Jsou to právě kapely jako Mayhem, jejíž zpěvák Dead byl proslulý svým podivným chováním, číchal před koncertem mrtvého krkavce jako nejlepší „vůni smrti“, tvrdil, že má vidiny, řezal se; tyto morbidní fascinace a chování se projeví i v textech, které se stále více zaměřovaly na témata satanismu, odporu, temnoty a deprese (Champion, 2005), nebo Burzum (sólový projekt Varga Vikernes, usvědčeného z vraždy kytaristy Mayhem Euronyma a ze zapálení tří kostelů), kolem kterých se strhly ty největší kontroverze. Vraždy, sebevraždy a pálení kostelů (Kahn-Harris, 2007: 45), to vše zahaleno rouškou temna a black metalu (často se satanskými, okultními či pohansky-nacionálně laděnými texty) dopomohlo k dotvoření již tak kontroverzního obrázku metalu a satanismu ve společnosti. Vznikala nová varování, nová panika, ale také nová přitažlivá scéna pro mládež.

Christian pamphlets warning against the dangers of Satanism had long worked together with cheesy horror films in constructing a congruent set of narratives about Satanists. These construe Satanists as dangerous deviants, committed to evil, crime, and drugs, and demonic powers lurk in the background. This could be a heady brew, especially for alienated adolescents looking for a source of power. (Dyrendal, 2008: 75).

Jinou představu o satanismu bychom u většinové společnosti hledali jen těžko. Pokud budeme hovořit o blackmetalovém satanském diskursu, jedná se z velké většiny právě o reakční paradigmaticky konformní satanismus. U tohoto typu jde hlavně o extrémnost a transgresi. Texty black metalových kapel jsou temné, vulgární až odpudivé, plné násilí a dokonce nihilismu. Co se týče image, je očividná snaha umělců vypadat co nejvíce „zle“, můžeme vidět černobílé malování na obličejí (tzv. *corpse paint*), ostny, umělou krev apod. Často je v textech i v prezentaci na koncertech a albech přítomno explicitní anti-křesťanství. Tento fakt, že blackmetalový satanistický diskurz vychází z křesťanského narativu, je velmi zřetelně vidět na postavě Satana. Ten je zde ztělesněním zla, ďáblem jak jej známe z Bible a křesťanského náboženství. Ačkoliv se někteří členové blackmetalových kapel prohlašují za opravdové satanisty, je tento typ satanismu převážně zavádějícím příkladem satanistické ideologie (Dyrendal, 2009: 25), protože se často jedná právě o účelové transgresivní vyjádření s výraznou šokovou hodnotou.

Není papež jako papež

Průhled vývoje satanské kultury v metalové hudbě nás dovedl až ke kapele Ghost. Jak bylo řečeno již dříve, jedná se o zajímavý případ v rámci metalového diskurzu, a to nejen hudbou a aurou, kterou si kolem sebe vytvořila. Ačkoliv by se mohlo zdát, že jejich image se zase až tak neliší od černých kápí jiných satanských kapel, Ghost zvolili k satanskému diskurzu poměrně originální přístup. Pojďme se nyní blíže zaměřit na vnější stylizaci kapely. Satanská image Ghost je úzce spojená s jejich hudbou. S každým albem se spolu s hudbou mění téma i vzhled desky, a taktéž kostýmy, aby co nejlépe reprezentovaly právě dané téma. Také Papa Emeritus, coby hlava „církve“, prochází proměnami. Mladně, mění se jeho charakter i chování, a velmi výmluvně reprezentuje svým vystupováním to, co se Ghost snaží říct a jakou atmosféru se snaží na koncertech přivodit.

Image kapely a jejich on-stage performance tedy představují vnější projevy satanismu. Jak už bylo řečeno, Ghost evokují církevní prostředí. Papa Emeritus jako papež, *Nameless Ghouls* se svými identickými kostýmy označenými pouze znaky pěti elementů jako „členové kultu“. Podobnost je více než jasná. Silný dojem „církve“ podporují Ghost i propagací na svém *youtube* kanálu, kde v nemálo videích hřmí svými projevy *Sister Emperor* – starší žena, která představuje kazatelku, hovoří o ideologii alb, o tom co jak v kapele bylo a nově bude a v neposlední řadě existuje série videí, tzv. *Summoning*, která jako předzvěst uvádějí posledního Papu Emerita III, vzývají konkláve, novou éru (takto se často mezi fanoušky o „vládách“ jednotlivých papežů mluví) a nové kostýmy a myšlenky. Dále pak kapela při některých koncertech používá *Sisters of Sin*, mladé ženy převlečené za jeptišky, které prvním řadám rozdávají víno a oplatky (jak je možné vidět na videu *GHOST „Body and Blood“ - House of Blues San Diego* [Dary, 2014]). Také oficiální zprávy na sociálních sítích Ghost jsou nadepsány *Message from the Clergy*.

A fanoušci si s kapelou hravě notují. K Papovi vzhlížejí, fotí se s ním klečící a líbající papežský prsten, jednotlivé koncerty nazývají „rituály“. Nutno ovšem podotknout, že tato image je opravdu hlavně efektivním a přitažlivým představením, o vytvoření reálné „církve“ Satanovy se Ghost nesnaží. Vizually tedy vycházejí z křesťanství. Jejich vnější satanistické projevy bychom mohli označit jako reakční paradigmaticky konformní satanismus. Ovšem s několika rozdíly vzhledem k blackmetalovým tendencím. Na koncertech Ghost totiž nevidíme typické agresivní a militantní šokové projevy mnohých satanistických blackmetalových skupin, jako například uřezané ovčí hlavy, galony krve či „ukřížované“ lidi, jak to je možné vidět na koncertech např. Gorgoroth, nebo prase s vyrytými iniciály Ježíše na bookletu alb jako v případě Behemoth atd.

Svou transgresi ukazují Ghost převážně v textech a myšlenkách v pozadí jednotlivých alb. Ačkoliv u kapely můžeme nalézt explicitnější projevy (např. v klipu ke skladbě *Year Zero* [Ghost, 2013]), nedosahují šokové úrovně, které lze vidět u mnohých např. blackmetalových kapel. Největší míra transgrese je u Ghost propojená s kritikou organizovaného náboženství a společností s poukazováním na její problémy, přičemž si kapela často pohrává s odkazy a alegoriemi uvnitř textů, bookletů alb a zároveň ve vystupování samotného Papy Emerita. Což nás přivádí k vnitřnímu pojetí satanismu Ghost.

...Nostro Dis Pater, Nostr' Alma Mater...

Celé dílo Ghost je prostoupeno odkazy na Bibli, příležitostnou a třeba lehce poupravenou latinou, alegoriemi a metaforami. Některé své myšlenky a názory prezentují Ghost naprosto nepokrytě, většina jich je ale chytře ukryta mezi řádky, někdy až tak dobře, že se posluchač bez potřebných informací k dešifrování nářádky ani nedostane. To ovšem neplatilo vždy. Vzhledem k tomu, že idea kapely vycházela nejdříve převážně z hororové show (jak bylo řečeno v úvodu), první album tomu také nejvíce odpovídá. Ghost začali svou tvorbu více prohlubovat až později.

První album *Opus Eponymous* je tedy hudebně i textově nejsyrovější. Hlavní téma alba je blížící se příchod Ďábla a zkázy. Texty jsou na úrovni reakčně paradigmaticky konformního satanismu, který pracuje s inverzí křesťanství, avšak zároveň s romantickou postavou Satana, místy více či méně prostoupenou hororovými představami. Často se objevují odkazy na Antikrista, dále pak např. na Alžbětu Bathory nebo čarodějnice (skladby *Elizabeth*, *Prime Mover*, *Stand by Him*). Populární obraz satanismu z křesťanského narativu je v tomto albu vidět nejvíce také co se týče vizuální prezentace. Papa Emeritus I je obludný vrásčitý stařec a vzhledem k tomu, že záměrem kapely bylo simulovat to, jak by hrála církev u blížícím se soudném dni, charakter Papy je velmi zlověstný a na pódiu téměř statický, často drží v ruce kadidlo a svými pohyby napodobuje pohyby kněží. Ghoulové nosí mnišské kutny s kapucí. Dále se v textech velmi často objevuje slovo Satan (s pozdějšími alby postupně méně) a například při písni *Con Clavi Con Dio*, kterou Ghost hráli na koncertech po intru (s názvem *Deus Culpa* – lat. „Boží vina“) jako první, přichází Papa Emeritus na pódium a za soustavného mávání kadidlem s pohledem upřeným do diváků volá: „Lucifer! We are here! For your praise!“ O klasickém obrazu invertního křesťanství nemůže být pochyb. A ačkoliv toto album vychází nejvíce z reakčního satanismu a hororů, nenajdeme na něm žádné vulgarity, nihilismus či snad známky existencialismu, s jakými se často můžeme setkat v blackmetalových textech. Ghost zkrátka hrají z pozice uctivačů Satana. Jejich Satan však není biblickým symbolem zla. Je padlým rebelským andělem, se kterým sympatizují (např. skladba *From the Pinnacle to the Pit* z alba *Meliora*: „Your are cast out from the heavens to the ground/ Blackened feathers falling down/ You will wear your independence like a crown“). To se však začne mnohem více ukazovat později.

S albem *Infestissumam* (lat. „nejnepřátelštější“) přichází nový Papa, nový styl hudby, a také nové myšlenky. Oproti očekávanému příchodu Ďábla v albu *Opus Eponymous*, *Infestissumam* již pojednává o jeho přítomnosti a přítomnosti Antikrista (Stosuy, 2013). Témata i texty se prohlubují. Hudebně je album také mnohem více propracované. Na rozdíl od poměrně stejnorodého zvuku prvního alba zní *Infestissumam* nejen profesionálněji a uhlazeněji, ale také jednotlivé skladby mají každá svůj osobitý punc. Cílem bylo „[to] have every song have its own signature“ (Mervis, 2013).

Ghost druhým albem již vyjadřují své názory a dotýkají se mj. citlivých témat minulosti katolické církve. Papa Emeritus II, mladší nástupce Papy I, představuje zkaženou církev v Itálii cca 15. až 16. století. Při interview mluví italsky, je také mnohem komunikativnější, chová se vybraně, nebojí se užívat si života a bez ostychu ukazuje zálibu v neřesti. Na pódiu vidíme náznaky lascivních pohybů

a dokonce existují videa Papaganda 1 a 2 (např. *Ghost B.C. - The Olde One - Papaganda Ep. 1* [Noisey, 2013]), které nás seznamují nejen s běžným dnem Papy II, ale také dokazují, že Papa je pořádná rocková hvězda se vším všudy. Alkohol, sex, party i následná kocovina, je tam všechno. Nutno dodat, že tato videa jsou nahraná a mají pravděpodobně podporovat charakter Papy II. Na druhou stranu, vedle „party mana“, je Papa II také vážnou a přísnou osobou, charakterem, který vedle zkaženosti reprezentuje také moc a sílu. A texty písní tomu také samozřejmě odpovídají. Spolu s metaforickou erotikou a pozitivním laděním vůči Satanovi najdeme na albu i množství posměšných odkazů na křesťanství a víru. Není to ovšem tak jednoduché. Ghost v interview uvedli, že album *Infestissumam* pojednává o tom, „...how people relate to a deity or God, themes like submission and superstition, the horrors of being religious“ (Norton, 2011). V jiném pak:

how mankind – predominantly men – what they have deemed to be the presence of the Devil, throughout history and even nowadays. And that’s why the record is so fueled with sexual themes and females...the Inquisition was basically men accusing women of being the Devil just because they had a hard-on for them.” (Stosuy, 2013).

Hlavní myšlenkou alba je to, jak a v čem vnímali a vnímají lidé (převážně tedy muži) Dábla a Boha a s tím spojenou submisi, pověry a strach. Skrže tato témata poukazují na negativní stránky náboženství ve slepé oddanosti, stádovosti bez rozumu, pokrytectví a přijímání pravd bez otázek. Výše zmiňované principy můžeme vidět v textu skladby *Idolatrine*:

Profaner of the vices, a simple charlatan
Inflaming puerile minds with the guilt of sin
Imaginations fed to children, it has served me well
That the bowels of the earth hides the pits of hell

Idolatrine for the imbeciles

Idolatrine

Idolatrine for the debiles and the simpletons
Disciples of the watch awaits at my command...

(GHOST LYRICS: album: „Infestissumam“ (2013), n.d.)

Píseň *Idolatrine*, tedy idolatrie – modloslužebnictví, jasně odkrývá, jaký názor má kapela na církev. První řádek odkazuje buďto na samotného Boha, ale mnohem pravděpodobněji na kněze. Tuto domněnku podporuje také druhý řádek, kdy „inflaming puerile minds with the guilt of sin“ můžeme interpretovat jako kázání dětem, které je „straší“ hříchem. Dále pak představy, které těmto dětem byly vtlačovány do hlavy „served me (Satanovi) well“, že útroby země skrývají peklo. Idolatrie pro imbecily a prostáčky atd. Jedná se o kritiku praktik církve a hlouposti lidí, kteří jí bezmezně věří, a v neposlední řadě jejího pokrytectví. Církev odsuzuje idolatrii, ale přitom sama vytváří z Dábla tak mocnou „modlu“, kterou děsí věřící, že Satan sám se ani snažit nemusí. Ve skladbě *Depth of Satan’s Eyes* se zase dozvídáme, že Satan představuje „source of wisdom beyond the Bible lies“.

Třetí album *Meliora* (lat. „lepší“) představuje velký tematický krok a svým zpracováním předpovídá další směr, kterým se Ghost vydávají. Na rozdíl od retro puncu předchozích alb je *Meliora* velmi progresivní, nadále prohlubuje myšlenky v pozadí a prozrazuje nám zatím nejvíce o názorech kapely. Také je hudebně i textově velmi pozitivní (obsahuje např. hymny), místy až velkolepě pojatá. A má to co dělat s hlavním tématem alba. Absence Boha, a s tím spojená radost ze svobody. To je na první pohled cítit z celého alba. Radost je samozřejmě zamýšlená pro kapelu jako „přívržence Satana“, protože:

The lyrics deal with the void that happens when there is no god, when there is no one there to help you. But even then, there will always be some fucker there to give you guidance. And the band is basically portrayed as the religious party that comes in there with a guiding hand. We offer the one place in the world that is spiritual... (Bienstock, 2015a).

Papa Emeritus III je zase o něco mladší a oproti svým předchůdcům nekomunikativnější a nejživější. Představuje svobodu a jeho prezentace na pódiu je velmi „svobodná“. Nešetří lascivními pohyby a různými narážkami, srší humorem a pohybem, často navazuje kontakt s publikem, a to převážně s tou ženskou částí, u které je velice oblíben.

Jak už bylo řečeno, třetí album nejvíce vyjadřuje názory Ghost a právě zde nastává zlom, kdy se z téměř čistého reakčně paradigmaticky konformního satanismu (který samozřejmě vizuálem zůstává) stává zpráva. Celé album je totiž prostoupeno kritikou a apelem na člověka. Než se ale dostaneme k pomyslnému vrcholu tohoto článku, je třeba si něco ujasnit.

Spirituální pozadí u skupiny Ghost

Když jsme výše zmiňovali, že Ghost „vedli v interview“, není to úplně jednoznačné. Na oficiální interview totiž vždy přicházel *Nameless Ghoul* (označovaný jako *Special Ghoul*), u něhož donedávna nebylo vůbec jasné, o kterého člena kapely se jedná. Předpokládalo se, že by mohlo jít buďto o hlavního kytaristu, nebo o samotného Papu. Ačkoliv je dnes již totožnost hlavního „mozku“ Ghost Tobiasa Forge známá, stále není jisté, jestli na všechny interview odpovídal právě on. Předpokládá se ale, že většina prezentovaných názorů se týká přímo jeho. A vzhledem k jeho hlavnímu myšlenkovému vlivu na Ghost (jak je vidět přímo z různých rozhovorů) je jasné, či názory tvorba převážně odráží. Zaměřím se tedy na spirituální pozadí Ghost vycházející s největší pravděpodobností od představitele Papy, neboli *Special Ghoul*.

Co se týče otázky satanismu v kapele, uvedl *Special Ghoul* v interview, že kapela jako taková satanská je (Cridlin, 2015), ačkoliv si nepřejí být přiřazováni k nějaké určité tradici či škole. A i když on sám věří v hodně věcí, satanista není, ani nevěří v Boha. Ovšem víra mu není cizí, představa spirituality se mu líbí, ale podle svých slov mu „nebylo dáno“.

I don't believe in God. I wish I did, because it would make everything so much more easy, knowing you're going to heaven, despite all the s--- you pull every

day — lie to people, steal from people, f---ing feed off the poor and whatnot. That's not very Christian in my book. Everyone wants to go to heaven and be forgiven in the end. To me it's bulls--- (Cridlin, 2015).

Ovšem své touhy po spiritualitě se nevzdává a dle svých slov stále hledá. Je možné, že si toto hledání částečně kompenzuje jinde, a to přímo v kapele. Úryvek z rozsáhlého interview pro server *Rollingstone* vysvětluje vznik a ideový vývoj Ghost:

What we wish to simulate at our shows, to the point where it's real, is a mass," Nameless Ghoul says. "It's this idea of religion, where people meet in a room or a building or a place that we have agreed upon as being solemn, and we then conduct predetermined rituals – rituals being the songs, or movements, things like that – in order for us to reach a sense of divine presence. And a lot of the sensations that we are evoking at our shows are very close to the sort of warm religious feelings you would get from an actual church mass. We're using the same sort of symbolism as the church, in a way, but with the idea of achieving bliss. Joyful bliss (Bienstock, 2015b).

Kapela se tedy při koncertech snaží vytvořit stejně silný prožitek, jako nastává např. při společných rituálech. Rozhodně tedy pro sebe, ale také pro ty fanoušky, kteří jsou pravděpodobně schopni se takto během koncertu „ponořit“. Ovšem většinu institucionalizovaných náboženství *Special Ghoul* kritizuje. A jedním z velkých cílů Ghost je tuto kritiku šířit. Jak sám *Special Ghoul* tvrdí: „Kdyby za sto let lidé pochopili, že stínat hlavy za to, co si myslíme, že je po smrti, je hloupé, a kdybychom přijali tento fakt, že to zkrátka nevíme, byl bych rád. Sice si nemyslím, že by měli Ghost takový efekt, ale alespoň máme možnost něco říct“ (Bienstock, 2015b).

V co ovšem věří, je vývoj. Je nasnadě poukázat, že Meliora je prostoupena odkazy na osobní rozvoj, dále také zodpovědností za své činy (což podle *Special Ghoul*a současná společnost postrádá) a na to, že člověk nemá být hloupý. Satan *Melior*y je tedy více než v minulých albech absolutním symbolem rebelství a svobody, který je spolu s optimismem, jež vyvolává, postaven do kontrastu k osobní zodpovědnosti a vůli se rozvíjet, k čemuž nabádá v textech Satan sám nebo je to vyjádřeno metaforicky. Což může naznačovat určitou souvislost s laveyovským satanismem. Racionalistický satanismus je založen na individualitě, protistádovosti, vlastní vůli se rozvíjet, na druhou stranu důraz na zodpovědnost je v této filozofii silně přítomen. Avšak přímou deklarovanou inklinaci k laveyovskému satanismu u skupiny v jejich vyjádření nenajdeme.

Závěr

Ghost tedy přešli ve svém vyjádření s prvky reakčního paradigmaticky konformního satanismu hororové show až k poměrně specificky propracovanému satanistickému vyjádření. Používají sice stále tu srozumitelnou a v podstatě v populární kultuře očekávanou vizuální podobu „satanské kapely“, ovšem ve své osobité „odlehčené“ podobě, tj. bez otevřeně šokových projevů a často s humorem. Tím se svým způsobem liší od satanisticky orientovaných skupin extrémního

metalů. U Ghost lze také nalézt určitou souvislost s jejich ideologií v pozadí. Svě myšlenky, zahrnující kritiku společnosti a náboženství, prezentují velmi nenásilně a můžeme v nich vidět spojitost s myšlenkami romantického satanismu. Spojení skupiny konkrétně například s laveyovským satanismem je zatím spíše pouhou spekulací, ačkoliv bychom mohli nalézt nějaké společné prvky, převážně co se spirituálního pozadí smýšlení Tobiase Forgeho týče (viz rozhovory výše). S tím, jak se skupina vyvíjí, se další podrobný výzkum transgresivních a satanistických aspektů u kapely Ghost přímo nabízí. Další výzkum skupiny Ghost pak může dílčím způsobem přispět k pochopení používání transgresivních, respektive satanistických prvků v metalu a populární kultuře obecně, což zároveň může napomoci k uchopení a pochopení kulturní praxe metalové subkultury.

Seznam použité literatury:

Prameny:

- Bienstock, R. (28.7.2015a). Nameless Ghouls Talks Ghost's New Album, Maliora, and Staying Anonymous. *Guitar World*. Nalezeno [19.7.2017] na <http://www.guitarworld.com/famous-monsters-nameless-ghoul-talks-ghosts-new-album-meliora-and-staying-anonymous/25087>.
- Bienstock, R. (4.8.2015b). Skulls, Satan and Dave Grohl: Inside Mysterious Occult-Rock Band Ghost. *Rolling Stone*. Nalezeno [10.7.2017] na <http://www.rollingstone.com/music/news/skulls-satan-and-dave-grohl-inside-mysterious-occult-rock-band-ghost-20150804>.
- Cridlin, J. (7.10.2015). One of Ghosts Nameless Ghoul's talks Satanism, Swedish pop, Tom Petty, anonymity and more. *Tampa Bay Times*. Nalezeno [10.7.2017] na <http://www.tampabay.com/blogs/soundcheck/one-of-ghosts-nameless-ghouls-talks-satanism-swedish-pop-tom-petty/2247952>.
- Dary, B. (27.4.2014). *GHOST „Body and Blood“ - House of Blues San Diego*. Nalezeno [10.7.2017] na <https://www.youtube.com/watch?v=ygcSHHEnB0k>.
- Ghost (27.3.2013). Year Zero. Nalezeno [10.7.2017] na <https://www.youtube.com/watch?v=gkbt7yLXyDk>.
- GHOST LYRICS: album: „Infestissimum“ (2013). (n.d.). In *DarkLyrics.com*. Nalezeno [10.7.2017] na <http://www.darklyrics.com/lyrics/ghost/infestissimum.html#8>.
- Champion, Ch. (20.2.2005). In the face of death. *The Guardian*. Nalezeno [12.10.2017] na <https://www.theguardian.com/music/2005/feb/20/popandrock4>.
- Kaye, L. (5.8.2013). Interview: Ghost B. C. *Emusic*. Nalezeno [10.7.2017] na <https://web.archive.org/web/20131030150554/http://www.emusic.com/music-news/interview/interview-ghost-b-c/2/>.
- Mervis, S. (16.5.2013). Preview: Ghost B.C. to haunt an old church. *Pittsburgh Post-Gazette*. Nalezeno [7.7.2017] na <http://www.post-gazette.com/stories/ae/music/preview-ghost-bc-to-haunt-an-old-church-687762/#ixzz2TVhLAhpE>.
- Milton, J. (2012). *Paradise Lost: A Poem in Twelve Books*. Québec: Samizdat.
- Noisey (11.9.2013). Ghost B.C. - The Olde One - Papaganda Ep. 1. Nalezeno [10.7.2017] na <https://www.youtube.com/watch?v=woE4lBE615l>.
- Norton, J. M. (12.12.2011). Ghost: The Hellbound Interview. *Hellbound.ca*. Nalezeno [10.7.2017] na <http://www.hellbound.ca/2011/12/ghost-the-hellbound-interview/>.
- ROMANTIC COMMENTS ON MILTON'S SATAN*. (n.d.). Nalezeno [10.7.2017] na <http://www.stjohns-chs.org/english/gothic/works/satanhero.html>.

- Stosuy, B. (12.4.2013). Show No Mercy: Ghost B.C. *Pitchfork*. Nalezeno [11.6.2017] na <http://pitchfork.com/features/show-no-mercy/9107-ghost-bc/>.
- The Rolling Stones Lyrics: "Sympathy for the Devil". (n.d.). In *AZLyrics*. Nalezeno [10.7.2017] na <https://www.azlyrics.com/lyrics/rollingstones/sympathyfortheevil.html>.

Sekundární literatura:

- Dyrendal, A. (2008). Devilish consumption: popular culture in Satanic socialization. *Numen*, 55(1), 68–98.
- Dyrendal, A. (2009). Satanism and Popular Music. In Ch. Partridge & E. Christianson (Eds.), *The Lure of the Dark Side: Satan and Western Demonology in Popular Culture* (pp. 25–39). London: Equinox Publishing Ltd.
- Hjelm, T., Kahn-Harris, K., & LeVine, M. (2011). Heavy Metal as Controversy and Counterculture. *Popular Music History*, 6(1–2), 5–18.
- Kahn-Harris, K. (2007). *Extreme Metal: Music and Culture on the Edge*. Oxford – New York: Berg.
- Moberg, M. (2009). Popular Culture and the 'Darker Side' of Alternative Spirituality: The Case of Metal Music. *Scripta Instituti Donneriani Aboensis*, 21, 110–128.
- Muchembled, R. (2008). *Dějiny ďábla*. Praha: Argo.
- Partridge, Ch. H. (2005). *The Re-Enchantment of the West: Alternative Spiritualities, Sacralization, Popular Culture and Occulture*. Volume 2. London – New York: T&T Clark International.
- Partridge, Ch. H. (2015). The Occult and Popular Music. In Ch. H. Partridge (Ed.), *The Occult World* (pp. 509–530). Abingdon – New York: Routledge.
- Partridge, Ch. H. & Christianson, E. (2009). Introduction. In Ch. H. Partridge & E. Christianson (Eds.), *The Lure of the Dark Side: Satan and Western Demonology in Popular Culture* (pp. 1–25). London: Equinox Publishing Ltd.
- Russel, J. B. (1990). *Mephistopheles: The Devil in the Modern World*. New York: Cornell University Press.
- Victor, J. S. (1990). Satanic Cult Rumors as Contemporary Legend. *Western Folklore*, 49(1), 51–81.
- Vašková, D. (2017). Ghost: Klíč k modernímu satanskému metalu. *Rockový magazín Spark*, 26(11), 25–31.
- Vrzal, M. (2015). Okultní aspekty v metalové hudbě: Od hororového stylu k temné spiritualitě. *Sacra*, 13(2), 7–29.
- Walser, R. (1993). *Running with the Devil: Power, Gender, and Madness in Heavy Metal Music*. Middletown: Wesleyan University Press.

Diskografie:

- Ghost (2010). *Opus Eponymous*. Rise Above Records.
- Ghost (2013). *Infestissumam*. Loma Vista Recordings.
- Ghost (2015). *Meliora*. Loma Vista Recordings.

Filmografie:

- The Law Enforcement Guide to Satanic Cults*. (1994). Režie: Devin Dehaven. USA.

Seznam vyobrazení:

- Obr. 1. *Skupina Ghost v roce 2015*. Nalezeno [13.11.2017] na <https://www.blabbermouth.com>.